

OKTOBER 1989, ŠTEVILKA 9

Naj vleče naprej!

Na poseben tir se je vrnila stara lokomotiva. Simbol neke dobe, prisposoba moči, ki vleče naprej. Lahko pa potiska tudi nazaj?!

Nanjo se je kakor grozd obesila mladež. Vesela, razigrana. Neobremenjena s čimerkoli. Je to prednost?

Prednost, bi rekli, prednost!

Ko opazuješ ta nenavadni prizor, se zaveš. Potrebovali bomo oboje. Stroje in ljudi. Da se bo naš voz premaknil iz blata. Da se bodo vode zbistrile. In da bo jutrišnji dan lepši. Z manj skrbi in glavobola.

Imamo čisto vse, kar potrebujemo za prvi zagon. Ko se bodo kolesa premaknila, bo rasla tudi samozavest. Potem bo šlo vse lažje in lažje.

Nekoč bomo spet sedeli v lepih, svetlih vagonih. Peljali se bomo kot srečna družina. Soncu nasproti. Med vigredne griče, skalne soteske sredi te naše prelepe dežele.

Moramo tako verjeti, da si pridobimo optimizem, da okrepimo voljo. Saj je že tako preveč črnogledosti, preveč grdih reči, ki nas razdvajajo.

Zatorej, kurjači novih dni, naložite drva za novo paro. Naj nas naš stroj popelje najprej do Jajca, da bomo znova videli, koliko tirov je razpredenih in koliko prog nas čaka. Da jih prevozimo. Z rožo čudotvorno v gumbnici.

J. S.

Pred vrati prve gledališke predstave

V mesecu novembru bomo tudi v Litiji odprli vrata gledališču. Letos sicer morda malo pozno, a še vedno čakamo na vas, spoštovani obiskovalci, da se vpišete v abonma.

V tej sezoni načrtujemo tri predstave v litijski dvorani, vsaj dvakrat pa bomo organizirali avtobusni ogled predstav v matičnih hišah.

Prva predstava pri nas, za katero se že dogovarjamo, nosi naslov Maratonci.

Da bo predstava zabavna in živahna, nam zagotavljajo njeni ustvarjalci: Janez Hočevvar-Rifle, Branko Šturbej, Slavko Cerjak in pevka Neca Falk. Tudi besedilo ponuja izvrsten scenarij za uspešno in živahno predstavo, polno štosov, gegov in vsakršnih zafrkancij, za katerimi pa se diskretno zasluti slehernikovo tragikomično pehanje za čim višje mesto v življenjski dirki.

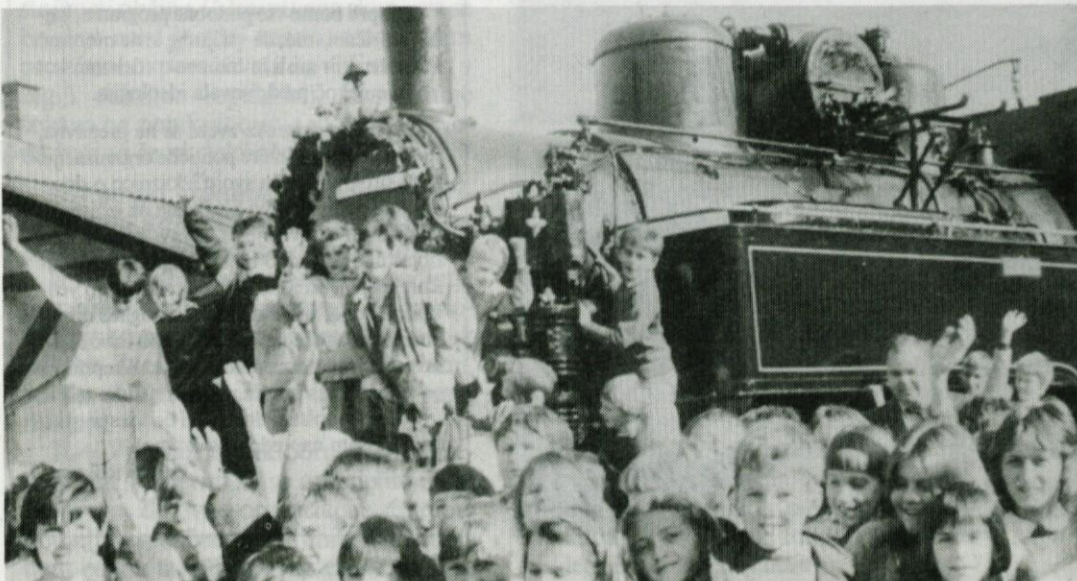
Še enkrat vas vabimo, da se čimprej vpišete v abonma ali pa si ogledate posamezne predstave, o katerih vas bomo obveščali še preko lepakov.

Spoštovani bralci!

Zaradi kroničnega pomanjkanja sredstev, ki ne prizanaša tudi našemu glasilu, novembrska številka ne bo izšla. Upamo, da razumete našo stisko in da boste kljub temu ostali naši zvesti bralci.

Vidimo se spet v decembru. Vaše prispevke pričakujemo do 10. decembra.

Uredništvo

Sindikat se prenavlja

Po tem, koliko se v zadnjem času dogaja novega v naši družbi, bi lahko rekli, da se dogaja nekakšna slovenska pomlad. Spremembe, kot so ustavna dopolnila, zakon o delovnih razmerjih in postopen prehod na tržno gospodarstvo, imajo največji vpliv na preobrazbo sindikata. Navsezadnje tudi država rabi nov sindikat, čeprav ga z zakonom o stvarkah še želi omejevati. Predvsem pa dober in učinkovit sindikat potrebujejo člani in v njihovem interesu se ta najštevilnejša organizacija prenavlja v Neodvisni sindikat Slovenije.

S takšnim uvodom je sekretar predsedstva Zveze sindikatov Slovenije Rajko Lesjak na posvetu s predsedniki osnovnih organizacij Zveze sindikatov in članov predsedstva občinskega sveta 26. oktobra v Litiji vpeljal predstavitev dokumentov za 12. kongres Zveze sindikatov Slovenije, ki so v javni obravnavi. Kongres bo predvidoma 2. in 3. marca prihodnje leto.

Prenova poteka že dobro leto, pa tudi v času do kongresa se bo dogajalo še veliko pomembnega za delavce, pri čemer bo moral sindikat delovati v aktivni in tudi že prenovljeni vlogi. Oblikoval in sklenil bo kolektivne pogodbe za področje plač in medsebojnih razmerij (sindikat jih bo predstavil že v novembru), kreativno se bo vključil v oblikovanje republiškega zakona o delovnih razmerjih, zahteval spremembo zakona o stečajih — saj se v Sloveniji stečaji, likvidacije podjetij in presežki delavcev kar vrstijo, edini nezaščiteni upnik pa je delavec. Sindikat se bo aktivno vključil tudi v oblikovanje zveznega zakona o stvarkah in vztrajal pri upoštevanju stvarkovnih pravil, prav tako pa sodeloval pri sprejemanju zakonov o volitvah, o političnem združevanju, lastninskih razmerjih in drugih.

Vse to pa je tudi razlog, da sindikat, ki se z novim programom razglaša za stanovsko, ostaja tudi še politična organizacija in s tem zadrži možnost neposrednega vpliva na skupščinske odločitve. V skupščini se pojavi lahko tudi kot predlagatelj zakonov. Seveda ima sindikat ambicije nastopati s svojimi kandidati tudi na volitvah in podpreti kandidate tistih zvez, ki bodo imele program po meri sindikalnih zahtev.

Sicer pa vsebinska prenova Zveze sindikatov Slovenije zadeva predvsem pet področij: razmere za delo in življenje, upravljanje, delitev osebnih dohodkov, pravno in socialno varstvo delavcev ter organiziranost sindikata. Skratka, varstvo dela, delavcev in okolja. Opušča preživelo, ohranja, kar se je izkazalo kot dobro in učinkovito, in dopolnjuje z novim in sodobnim. Cilji programa so preprosti in vsebinsko bogati, predlagatelj pričakuje, da bodo

motivirali člane za uresničevanje programa. Program sindikata se zavzema za moderno socialistično in demokratično družbo, za ekonomske svobodščine s ciljem zagotavljanja zaposlitve in upravljanja v podjetjih na osnovi dela in kapitala ter za ekonomsko ceno dela.

Ogrodje nove sindikalne organiziranosti bodo samostojni panožni sindikati. V njih bo dana možnost organiziranja različnih prilagodljivih interesnih in tudi stanovskih oblik delovanja članstva. Panožni sindikati bodo tesneje povezani s sindikati podjetij in organizacij. V podjetjih bo sindikat organiziran po načelu eno podjetje — en sindikat, povezovali ga bodo sindikalni zaupniki. Prav v teh oblikah bo imel sindikat pomembno vlogo, saj bo partner v pogajanjih o kolektivnih pogodbah: panožni sindikati z ustreznimi splošnimi združenji, sindikat podjetja pa z direktorjem, pomembno vlogo pa bo imel tudi v delavskem svetu. Izbira kadrov za nova sindikalna vodstva bo zato zelo pomembna; v večjih podjetjih se bo delo sindikata težko uspešno odvijalo brez poklicnega sindikalnega aktivista.

Zveza sindikatov Slovenije bo skupna organizacija članstva, samostojna in neodvisna od drugih političnih organizacij in države. Razreševala bo vsa splošna in skupna vprašanja dela in življenja vseh delavcev — članov sindikata, kot so razvoj, zaposlenost, delovni čas, invalidskopokojninsko in zdravstveno zavarovanje, socialno varnost. Ozemeljska organiziranost sindikata bo organizirana racionalneje kot doslej, usmerjena predvsem izvorna vprašanja občine ter v oporo sindikatom podjetij in panožnim sindikatom.

Neodvisni sindikat Slovenije želi povezati članstvo v enotno organizacijo, pri čemer odpira prostor za pluralno sindikalno delovanje in tudi za konkurenco, brez katere ni napredka. To, povedano na kratko, ponujajo dokumenti za 12. kongres Zveze sindikatov Slovenije. Na vrsti je članstvo, da jih v razpravi dopolni in pove, kakšen sindikat želi in potrebuje.

Martina Kralj, foto: M. Š.

Slovenska kmečka zveza in volitve

Mnoge politične organizacije je že zajela mrzlica pred spomladanskimi skupščinami oz. volitvami. Tudi Slovenska kmečka zveza hoče biti enakopravno prisotna na tako imenovanem izboru politične konkurence na Slovenskem.

Razlogi so povsem razumljivi.

Menimo, da program Slovenske kmečke zveze kot stanovsko politične organizacije ne zajema samo kmete, ampak vse državljane Slovenije. Tu gre za sodobno ozdravitev kmetijstva, za njeno izluščitev iz anarhije posredništva, ki škoduje nam vsem.

Nadalje je nam vsem skupaj prav posebno pomembno tole:

- skrb za zdravo in čisto okolje
- zagotovitev poštenega plačila za pošteno delo,
- strokovnjakom je potrebno dati mesto, ki jim pripada,

— razvoj manj razvitih območij, ki jih imamo doma pred očmi, pa jih ne vidimo (prav to je eden od ključnih problemov za skrb starejših kmetov, ki so se v teh oddaljenih krajih žrtvovali za ohranitev krajine.)

Z veseljem ugotavljamo, da zahteve ustanovnega občnega zbora Slovenske kmečke zveze s političnega prostora že dajejo rezultate. Demokracija si je utrla svojo pot, tu so zametki parlamentarnega sistema, sprejeta so ustavna dopolnila k ustavi SR Slovenije, večja je pozornost pri spoštovanju človekovih pravic in, nenazadnje, izdelan je volilni zakon in zakon o političnem združevanju. Prepričani smo, da tega ne bi dosegli, če ne bi bilo tudi volje ljudi. Seveda pa ne smemo pozabiti, da ima odločilni delež pri vsem tem slovenska alternativa.

To je le delček iz programa Slovenske kmečke zveze, katere izvornost uresničevanja tega programa je njeno delovanje v poldrugem letu obstoja.

Podprli bomo vse podobne programe, kajti prepričani smo, da vsi ljudje le ne moremo imeti enakih misli in biti enako delavni, kot nam je nekoč predpisovala ideologija.

Slovenska kmečka zveza se ne prenavlja, kot to počno nekatere politične organizacije. Svoj program in pa svojo izkaznico o dosežanju delovanju bo SKZ dala na izbiro državljanom Slovenije. Čeprav se nekateri oblastniki še vedno boje take politične konkurence, menimo, da bi že dosedaj bilo velikokrat bolje, da bi prisluhnili drugače mislečim, pa mogoče ne bi bilo toliko zavoženih investicij, zakonov, predpisov itd. Prepričani pa smo, da nas iz sedanjih težav lahko reši le trdo delo v poštenu državi, ki bo vsestransko odprta vsem naprednim tokovom.

Franci Rokavec

Pripravljajo se velike spremembe

Živimo v težkih, nič kaj prijaznih časih. Podražitve so na dnevnem redu. Ena zadnjih je tudi povečanje stanarin. Kako bi jo vi komentirali?

Vem, da ni lahko. Povečanim izdatkom na skoraj vseh področjih človekovega življenja se zdaj pridružuje še višja stanarina. Poseg je boleč, toda postopen prehod na ekonomske stanarine je nujen. Tu ni izhoda.

Resnici na ljubo pa je treba povedati tudi to, da je prav v stanovanjski sferi sistem solidarnosti najbolj uveljavljen. Subvencioniranje stanarin znaša v nekaterih najbolj kričečih primerih tudi do 80%.

V samoupravnih interesnih dejavnostih in državni upravi se s 1. 1. 1990 uveljavljajo pomembne spremembe. Za kaj pravzaprav gre?

S 1. 1. se vse delovne skupnosti samoupravnih interesnih skupnosti s področja materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti priključijo upravnim organom SO Litija.

V začetku decembra bo izšel osnutek systemskega zakona o javni upravi, predlog pa naj bi bil sprejet do konca marca. Do takrat naj bi stekla tudi celovita reorganizacija občinske uprave. Šele takrat se bo natančno vedelo, kako bo z novo organiziranostjo. Zagotovo pa je že zdaj jasno, da odločanja na skupščinah samoupravnih interesnih skupnosti po 1. 1. 1990 ne bo več. Ustanovljeni bodo posebni odbori, ki bodo pomagali pri strokovni pripravi predlogov za izvršni svet in zbere občinske skupščine.

Ni pa še razmejeno, kaj se bo financiralo preko republike in kaj preko občinskih proračunov. Seveda pa bodo morale biti zadeve toliko jasne, da bomo lahko v decembru sprejeli odlok o financiranju družbenih potreb, ki bodo ostale v pristojnosti občine. Zdravstvena skupnost se bo, kot nam je zdaj znano, z osnovnim programom povezovala na višji stopnji (v regiji oziroma republiki), financiranje šolstva pa zaenkrat ostaja v občini. Seveda tudi to še ni dokončno.

Ali se po zakonu o podjetjih pripravljajo kakšne spremembe tudi na področju gospodarstva v naši občini?

S 1. 1. se sedanje komunalno podjetje preoblikuje v javno podjetje. Že za novembrsko sejo bomo pripravili osnutek odloka. Zaenkrat je toliko znanega o tem, se pa stvari, kot veste, dnevno spreminjajo.

IUV Vrhnika je v oktobru izvedla referendum, s katerim so se opredelili, da se na nivoju delovne organizacije ustanovi podjetje s sedežem na Vrhniku. V Šmartnem ostaja tako poslovna enota, kjer se

bo še nadalje odvijala proizvodnja pod vodstvom istega strokovnega kadra. Vse drugo ostaja tako kot je bilo doslej. Pri tem gre čisto preprosto za vprašanje zupanja in dobrega sodelovanja (tudi) v prihodnje.

TOZD Gradmetal naj bi se po novem preoblikoval v samostojno podjetje. Želja je, da bi z GIP Beton poslej sodelovali v okviru sestavljenega podjetja. Z ozirom na zagotovljeno delo — pred kratkim so prevzeli tudi dela v zvezi z izgradnjo nove večnamenske telovadnice — nov status ne bi smel predstavljati problema.

Tudi Mesarija Šmartno se pripravlja ustanovitvi samostojno podjetje, saj ima za to vse pogoje.

Kako bi kot predsednik IS ocenili položaj litijskega gospodarstva?

Za novembrsko zasedanje zbora združenega dela SO bomo pripravili informacijo o stanju našega gospodarstva v 9 mesecih letos. Vseh podatkov še nimam, lahko pa že zdaj rečem, da je eden temeljnih problemov likvidnost in preobremenjenost z raznimi prispevki in datjavami, predvsem s strani republike in zveze. Tu bo treba nekaj bistveno spremeniti.

Neplačevanje prispevkov ob akontacijah osebnih dohodkov (tudi do 30-dnevni zamik) nam povzroča izredno težko likvidnostno situacijo v družbenih dejavnostih. Ob tako visoki stopnji inflacije pomeni to ogromen izpad sredstev in seveda pritisk na povečanje prispevnih stopenj.

J. S.

Programsko-volilna seja OK ZKS Litija

Delegati litijskih osnovnih organizacij ZKS, člani komiteja in drugih organov OK ZKS Litija so se v četrtek, 26. oktobra 1989, zbrali v veliki sejni dvorani SO Litija na programsko-volilni seji.

Seje sta se udeležila tudi Jože Miklavc, član CK ZKS, in Andrej Ambrožič, sekretar medobčinskega sveta ZKS ljubljanske regije.

Po izvolitvi delovnih organov seje so delegati najprej poslušali poročilo o opravljenem delu in se nato dlje časa zadržali pri programskih izhodiščih za naslednje obdobje. V razpravi so jih dopolnili s predlogi in pripombami, ki jih bo posebna komisija oblikovala v sklepe in jih poslala članstvu.

Delegati so izvolili nov 21-članski občinski komite in ostale organe, podprli pa so tudi kandidacijo Milana Kučana za predsednika predsedstva ZKS.

Za sekretarja predsedstva OK ZKS Litija so ponovno izvolili Boruta Vukoviča, za predsednika pa Franca Intiharja.

Na 11. kongresu ZKS bodo občinsko organizacijo zastopali Stane Črne, Marija Kljun-Petje in Simona Petkovič. Štirinajstega (izrednega) kongresa ZKJ pa se bo udeležil Miro Kaplja.

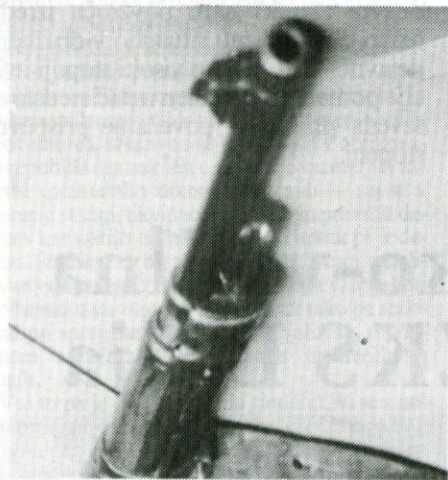
J. S., foto: K. Šušteršič

NOVICE V SLIKI IN BESEDI

Rezervni oficirji na strelišču

14. oktobra so se v streljanju z vojaško puško M-48 na strelišču v Pustovem mlinu pomerili člani KO ZRVS Litija in Gabrovka ter člani vodstva občinske organizacije. Rezultati streljanja so bili prav dobri.

Vse občane pa vabijo že zdaj na osrednjo občinsko proslavo ob dnevu oboroženih sil SFRJ, ki bo letos v dvorani v Kresnicah.

Seja predsedstva OK SZDL Litija

V oktobru so se na redno sejo sestali tudi člani predsedstva OK SZDL Litija.

Razpravljali so o pripravah na volitve leta 1990 in o prenovi družbenopolitičnih organizacij.

Ugotavljali so, da stojimo pred pomembnimi spremembami, ki bodo bistveno vplivale na naše življenje v prihodnje.

Proslava na Bogenšperku

Ob 300-letnici izida Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske se bo v Sloveniji pa tudi v Litiji zvrstila vrsta prireditev.

Že zdaj bi vas radi opozorili, da bo osrednja republiška proslava na Bogenšperku ob zaključku znanstvenega posvetovanja o življenju in delu J. V. Valvasorja.

Proslava, na kateri bodo sodelovali člani Slovenskega okteta in dramski igralci bo 8. decembra letos v Valvasorjevi knjižnici.

Ker zaradi pomanjkanja prostora ta dan ne bodo mogli na prireditev vsi, ki bi želeli, so se organizatorji odločili, da bodo isti dan proslavo ponovili še v prenovljeni dvorani šmarskega združenega doma. Vabljeni!

Ob krajevnem prazniku položili temeljni kamen

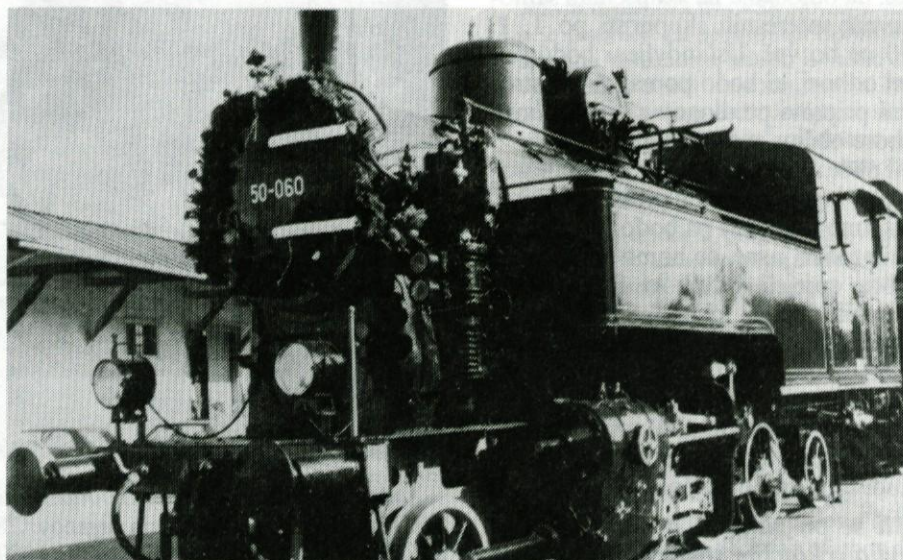

Ob prazniku mesta Litije sta KS Litija levi in desni breg pripravili svečanost, na kateri je predsednik gradbenega odbora tovariš Jože Mirtič položil temeljni kamen za novo večnamensko dvorano.

Stala bo na prostoru med Zasavsko cesto in C. Mire Pregelj, pod streho pa bo do maja prihodnjega leta.

Na slovesnosti so podelili še letošnja krajevna priznanja, ki sta jih prejela dr. Marija Sikovšek in Turistično društvo.

Litija dobila pomemben spomenik tehnične kulture

24. oktobra so delavci ŽG Ljubljana pod »taktirko« litijskega župana Mirka Kaplja pripeljali v Litijo staro parno lokomotivo, ki bo poslej stala na posebnem tiru ob železniški postaji Litija.

Stara dama, ki je nekoč vozila v Zagorju ob Savi bo zdaj na ogled v veliko veselje vseh, ki sta jim pri srcu naša polpretekla zgodovina in njen tehnični razvoj.

Asfalt na cesti proti Zavrstniku

Vse tako kaže, da bomo v bližnji prihodnosti (ko to berete, je lahko že položen), dobili asfalt tudi na cesti proti Zavrstniku in na prostoru pred novim pokopališčem v Šmartnem.

Krajani kot tudi obiskovalci pokopališča bodo nove pridobitve nadvse veseli.

J. S.
Foto: K. Š.

O škodi, ki jo povzroči divjad

Slovenska kmečka zveza — podružnica Litija je pred nedavnim naslovila na komite za družbeno planiranje in gospodarstvo SO Litija vprašanja o škodi, ki jo je povzročila divjad na kmetijskih in gozdnih kulturah.

Ker je problematika, ki jo obravnava njihov odgovor, zanimiva in aktualna za večje število naših občanov, smo se odločili, da ga objavimo v celoti.

Škoda, ki jo napravi divjad na kmetijskih in gozdnih kulturah iz leta v leto narašča, zato je razumljivo negotovanje kmetov in gozdarjev. Lovci s sredstvi, ki jih ustvarijo z gospodarjenjem v loviščih, ni morejo več zagotoviti uspešnega preprečevanja škode in povračila škode od divjadi.

Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Ur. l. SRS, št. 25/76) je lepo uredil vprašanje preprečevanja in povračila škode od divjadi, vendar se v novo nastalih razmerah pojavlja zahteva po učinkovitejšem preprečevanju škode in hitrejšem ter manj zahtevnem načinu povračila te škode.

Preprečevanje škode

Po 68. členu in 69. členu navedene zakona so za preprečevanje škode od divjadi zadolžene lovške organizacije, ki upravljajo lovišče, v sodelovanju z lastniki oziroma uporabniki zemljišč, poraščenih s kmetijskimi in gozdnimi kulturami. Lastniki oz. uporabniki zemljišč pa so dolžni uporabljati ustrezna zaščitna sredstva (kemična in akustična sredstva, strašila, električnega pastirja ipd.), ki jim jih preskrbi in kupi lovška organizacija, in izvajati druge predpisane ukrepe za preprečevanje škode od divjadi.

Oškodovanec ni upravičen do povračila škode, če ni storil vsega, kar je bil po tem zakonu in na njegovi podlagi izdanih predpisov dolžan storiti, da bi škodo preprečil.

V okviru lovskogojitvenih območij sklenejo lovške organizacije in gozdnogospodarske ter kmetijske organizacije združenega dela, kmetijske zemljiške skupnosti, krajevne skupnosti in druge zainteresirane organizacije in skupnosti družbeni dogovor, s katerim določijo skupne ukrepe za preprečevanje škode od divjadi in medsebojne pravice in obveznosti v zvezi z uporabljanjem zaščitnih sredstev in preprečevanjem škode od divjadi.

Postopek za povračilo škode

Po 72., 73. in 75. členu zakona je postopek za povračilo škode od divjadi dolg, zapleten in drag.

Razdelimo ga lahko v tri faze:

1. poskus sporazumne poravnave škode med oškodovancem in lovsko

organizacijo,

2. posredovanje občinske komisije za ugotovitev višine škode,

3. sodna pot.

V prvi fazi skleneta oškodovanec in lovška organizacija pisni sporazum o višini škode in plačilu odškodnine. Lovška organizacija mora na krajevno običajen način objaviti imena in naslove oseb, ki so pooblašcene sprejemati zahtevke za povračilo škode od divjadi. Ta poravnalni poskus je obvezen. Šele po neuspelem poskusu dogovora pa je možno vložiti zahtevke za povračilo škode od divjadi pri občinskem upravnem organu.

Če v 15 dneh od dneva, ko je oškodovanec vložil zahtevo, ne pride do pisnega sporazuma, mora oškodovanec prijaviti povzročeno škodo za lovstvo pristojnemu občinskemu upravnemu organu v občini, ki je lovski organizaciji dodelila lovišče v upravljanje. V prijavi mora biti navedena višina odškodnine, ki jo zahteva oškodovanec. Najbolje je, da oškodovanec škodo prijavlja pisмено, in to s priporočeno pošto, da ne pride do zamude z zakonom predpisanih rokov.

Za lovstvo pristojen občinski upravni organ mora po prejemu prijave imenovati posebno komisijo, ki na kraju samem ugotovi višino škode in na podlagi ostalih ugotovitev (ali so bili izvedeni ukrepi za preprečitev škode) predlaga, da lovška organizacija poravnava škodo. Če lovška organizacija sedaj poravnava škodo, je postopek končan.

V nasprotnem primeru ostane samo še sodna pot. Tožbo za škodo od

divjadi oškodovanec vloži na redno, to je temeljno sodišče, ki rešuje spore o povračilu škode.

Na koncu bi še enkrat poudaril, da se morajo vsi udeleženci v postopku za povračilo škode od divjadi točno držati rokov, ki so določeni z zakonom, prijave se pošiljajo pisмено in priporočeno, izvedene morajo biti vse faze postopka.

Zgoraj je nekoliko obširneje pojasnjen način preprečevanja škode od divjadi in postopek za povračilo škode, saj je iz vprašanj, ki jih zastavlja Slovenska kmečka zveza — podružnica Litija, razvidno, da večini kmetov ni poznano, kakšne so njihove pravice in dolžnosti, ki izhajajo iz obstoječe zakonodaje.

Konkretni odgovori na vprašanja, zastavljena na razgovoru s predstavniki lovskih organizacij dne 14. 2. 1989, v dopisu z dne 23. 8. in 4. 10. 1989, bi bili naslednji (po vrstnem redu zastavljenih vprašanj):

Na podlagi 2. odstavka 73. člena zakona občinsko komisijo za ugotovitev višine škode sestavljajo:

- predstavnik občinskega upravnega organa (predsednik komisije);
- kmetijski izvedenec za oceni-
tev škode na kmetijskih kulturah;
- lovski izvedenec.

Čas in kraj ogleda mora komisija sporočiti oškodovancu in lovski organizaciji.

Član lovške organizacije, ki je pooblaščen sprejemati zahtevke za povračilo škode od divjadi, mora oceniti škodo in le-to zapisati na predpisnem obrazcu najmanj v 3 izvodih.

Roki za prijavo škode, dosego po-

ravnave, sklic občinske komisije, vloga tožbe, idr. so točno določeni v zakonu. Za izplačilo odškodnine pa veljajo roki kot za vsa druga izplačila.

V 2. odstavku 69. člena zakona jasno piše, da je lovška organizacija dolžna preskrbeti in kupiti ustrezna zaščitna sredstva za preprečevanje škode od divjadi; lastnik oz. uporabnik kmetijskega zemljišča pa je ta sredstva dolžan uporabljati in izvajati druge predpisane ukrepe za preprečevanje škode od divjadi, ki so natančneje opredeljeni v družbenem dogovoru o lovsko gojitvenem območju.

Glede plana odstrela divjadi in povečanja odstrela je bil podroben dogovor dan na delegatsko vprašanje in objavljen v Delegatskem obveščevalcu št. 6, september 1989 na strani 44.

V času podpisovanja Družbenega dogovora o lovsko gojitvenem območju Zasavje Slovenska kmečka zveza — podružnica Litija še ni bila ustanovljena, zato je razumljivo, da njeni predstavniki niso vabljeni na seje koordinacijskega odbora LGO Zasavje. Če SKZ — podružnica Litija smatra, da interesi kmetov niso ustrezno zastopani v koordinacijskem odboru LGO Zasavje preko kmetijske organizacije združenega dela in krajevnih skupnosti, lahko na podlagi 34. člena zakona sklene zgoraj navedeni družbeni dogovor.

Lovška organizacija, ki upravlja lovišče, mora na krajevno običajen način objavljati imena in naslove oseb, ki so pooblašcene sprejemati zahtevke za povračilo škode od divjadi (6. odstavek 71. člena zakona).

Za oceno količine pridelka na enoto površine uporabljajo osebe, ki so pooblašcene sprejemati zahtevke za povračilo škode od divjadi, podatke o povprečnih hektarskih pridelkih, ki jih dobijo pri občinskem upravnem organu, pristojnem za kmetijstvo.

Pri določitvi višine škode je najprimerneje uporabljati cene, objavljene v tedniku Kmečki glas, ki ga ima skoraj vsako kmečko gospodarstvo.

Glede na to, da je divjad (zlasti divji prašiči) povzročila precejšnjo škodo na koruzi in travnikih, predvsem v hribovitih območjih (Ržišče, Preveg...), lovške družine pa niso zmožne v celoti povrniti škode ter obstaja nevarnost pomanjkanja živinske krme in zaradi tega zmanjšanje števila živine, predlagamo, da kmete opozorite na redni nakup živinske krme, ki se opravlja preko M KZ Litija in HP KZ Gabrovka-Dole in delno sofinancira iz sredstev SIS za preskrbo občine Litija.

Komite za družbeno planiranje in gospodarstvo

IZ KRAJEVNIH SKUP

KRAJEVNA SKUPNOST ŠMARTNO

Pridobitvi za praznik

Letošnje praznovanje krajevnega praznika v Šmartnem je bilo drugačno kot doslej. V prenovljeni zgradbi v središču kraja, kjer je tudi pošta, so že v začetku oktobra odprli novo prodajalno mesa in mesnih izdelkov Mesarije in prekajevalnice, v isti zgradbi pa so krajani dobili tudi nov prostor za krajevni urad in sejno sobo za potrebe krajevnega skupnosti. Tako so Šmarčani uresničili še eno nalogo iz krajevnega samoprispevka, ki ga plačujejo že četrto leto.

Šmartno ima ceste in ulice

Letos je Šmartno z Ustjem dobilo ceste in ulice. Krajani so to pridobitev različno sprejeli, saj se na nova imena še niso povsem navadili, čeprav je bila ta sprememba zaradi zmešnjave s hišnimi številkami nujna. Komisija, ki je pripravljala nova poimenovanja, je želela z njimi doseči ohranitev starih imen, ki še živijo med ljudmi (Cerkovnik, Jeze, Mahovna, Miška, Roje, Pungrt, Slatna, Ustje in Za povrtmi), poimenovati ulice po zaslužnih posameznikih (Bartlova ulica, Grumova cesta, Levstikova ulica, Stareto trg, Valvasorjeva ulica, Tomazinova ulica), z Usnjarsko cesto pa je hotela ohraniti spomin na tradicijo usnjarstva. Tako je Šmartno in Ustje razdeljeno na 19 cest in ulic. Podrobno opisovanje, kjer se le-te nahajajo, bi bilo preobširno, zato priporočamo občanom, ki jih vse to zanima, da si Načrt naselij Litija-Šmartno lahko kupijo v litijski knjigarni.

Orgelski koncert

V nedeljo, 24. septembra, je bil v šmarski cerkvi orgelski koncert, na katerem sta se predstavila Marija Fojkar iz Litije in Dalibor Miklavčič iz Ljubljane. Marija je dobila prvo orgelsko izobrazbo pri prof. Filipu Križniku, pozneje se je izpopolnjevala na orgelskem tečaju, sedaj pa je študentka Akademije za glasbo v Ljubljani, kjer je njen profesor Hubert Bergant, Dalibor pa obiskuje Srednjo glasbeno in baletno šolo v Ljubljani, orgelsko znanje pa si pridobiva na orgelskem tečaju in je v oktobru sodeloval na I. evropskem srečanju organistov v Ljubljani. Mlada organista sta blizu 150-im ljubiteljem resne glasbe v enournem sporedu predstavila dela Bacha, Mendelssohna, Tomca in Ramovša.

Boris Žužek

KRAJEVNA SKUPNOST KRESNICE

21. september — praznik KS

Krajevna skupnost Kresnice je tudi letošnji krajevni praznik (21. september) popestrila z novimi pridobitvami, predvsem na komunalnem področju. Ob končanju rekonstrukcije vodovodnega zajetja v spodnjem Kresniškem vrhu je potrebno omeniti rekonstrukcijo ceste Kresnice — Zg. Kresniški vrh. Na tej cesti je bila na celotni trasi (3,6 km) urejena podloga cestišča, 1,1 km ceste pa je tudi že asfaltiran. po zagotovilih pooblaščenih predstavnikov izvajalca del SCT Ljubljana bo preostali del ceste asfaltiran še v tem letu.

Za do sedaj opravljena dela pa služijo krajani Zg. Kresniškega vrha

in izvajalci del vse pohvale. Delavni pa niso samo aktivisti na »komunalnem« področju, temveč tudi člani družbenih dejavnosti.

Vsako leto namreč skoraj v vsaki od teh dejavnosti (kulturni, gasilski, humanitarni, športni) beležijo napredke pri razvoju same vsebine dejavnosti ali zagotavljanju nove opreme oziroma prostorov.

Praznovanje krajevnega praznika je hkrati tudi priložnost za izrekanje zahval in priznanje tistim, ki so v preteklih obdobjih po svojih močeh in sposobnostih pripomogli pri razvoju krajevnega skupnosti.

M. V.

Nova zasebna trgovina z mešanim blagom

Zasuk v gospodarski usmeritvi Jugoslavije se odraža tudi v miselnosti in navadah občanov — potrošnikov kot tudi obrtnikov. Do tega zaključka smo prišli v razgovoru z Milanom Vehovcem iz Kresnic, ki je do nedavnega upravljal bife, v oktobru t.l. pa je odprl preurejen lokal s trgovino z mešanim blagom in bistro pod skupnim imenom »Apnarček«.

O razlogih za takšno odločitev nam je povedal:

»Spoznal sem, da klasične točilni-

ce niso več privlačne za goste, zato sem se po razmišljanju, kako posodobiti lokal, odločil poslovni prostor preurediti v bistro in manjšo trgovino z mešanim blagom (živili in tekstilom). S tem želim doseči dva namena: razširiti ponudbo potrošnikom in povečati promet. Z obratovalnim časom tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih želim zlasti gospodinjam prihraniti zadrege pri nabavi gospodinjskih potrebščin.«

M. V.

KRAJEVNA SKUPNOST KOSTREVNICA

Odslej si lahko tudi prebivalci Kostrevnice in bližnjih krajev izposojajo knjige v svojem domačem kraju, kajti 29. septembra smo odprli potujočo knjižnico v OŠ Kostrevnica. Ne naključno smo za ta dan izbrali dan pionirjev in ga tako kulturno preživeli, saj so imeli učenci priložnost, da so se pogovarjali z Jožetom Sevljakom o njegovih pesmih in prisluhnili pravljici, ki jim jo je povedala Stanka Sirk.

Jožica Žurga

KRAJEVNA SKUPNOST SAVA

Novi uspehi samoprispevka

Dvoodstotni krajevni samoprispevek, ki je bil uveden za obdobje od 1. januarja 1986 do 30. junija 1990, se počasi izteka. Za zbiranje sredstev in izvajanje del je odgovoren svet KS Sava pod vodstvom Vilija Mandlja. Vseh šest točk iz programa financiranja izgradnje komunalnih objektov in naprav bo kmalu realiziranih.

MRLIŠKA VEŽICA je po dolgih treh letih v zaključni fazi. Treba je še zasteklit okna, nabaviti zavese, obiti strope, priklopiti električno in urediti okolico. Realizacija je bila opravljena v lastni režiji, iz samoprispevka in s prostovoljnimi delom občanov.

IGRIŠČE poleg združnega doma na Savi se je asfaltiralo septembra 1989. Trenutno se gradi ograja ob železniški progji. Po-

trebno je nabaviti še koše, gole, mreže in drugo.

Igrišče bo služilo vsem krajanom, prav tako tudi šoli in vrtcu.

Vsa ročna dela pred asfaltiranjem so opravili mladinci, nekaj tudi drugi krajani.

VODOVOD za naselje Sava in Ponoviče smo začeli graditi letos, ker je voda iz Mošjaka oporečna, v Metniku pa je po raziskavah zelo dobra. Do sedaj sta bila narejena drenažno zajetje in zbiralnik. Črpališče je pozidano, narejena je tudi plošča. Po načrtih naj bi bili vsi trije objekti letos končani. Financiranje: območna vodna skupnost, soudeležba krajanov in sredstva iz samoprispevka. Ob sobotah in nedeljah so krajani opravili 1500 delovnih ur.

Mladi gasilci so pridni

Zagnanost mladih za gasilsko delo narašča. Pionirke od 7. do 10. leta starosti so se letos septembra prvič udeležile republiškega tekmovanja. Med 15 ekipami so zasedle 5. mesto. Ves prosti čas za intenzivne vaje v popoldanskih urah je bil bogato poplačan.

Vrtec

Svet KS Sava si je priboril prostore v združenem domu od KZ Litija. Ker KZ zahteva vhod do vrtca z mostom, se je investicija dvignila stodontno. Zaradi te zahteve SIS za otroško varstvo ne more zagotoviti finančnih sredstev. Ker prostorov v Bežjakovi hiši ne bodo več dajali v najem, lahko pride do ukinitve vrtca na Savi.

Stoji učilna slabo zidana

Ob cesti, ki se povzpne od gasilskega doma proti savskemu pokopališču, stoji na zunaj še kar urejena zgradba z uradnim nazivom OŠ Dušan Kveder-Tomaž Litija, podružnična šola Sava.

Poučevanje na Savi se je pričelo pred 118 leti v mežnariji. Višja šolska oblast je zahtevala, da kmetje zgradijo novo šolo. Dolgo so se upirali, zlasti Ložani, ker so morali otroke pošiljati čez Savo s čolnom, ker mostu še ni bilo. Za predsednika krajevnega šolskega sveta so izbrali Ignacija Smuka z Loga, njivo za gradnjo je prodala Marija Kepa s Save, Nikolaj Krhlikar iz Ponovič pa je prevzel zidarska dela.

Septembra 1908 je bila šola zgrajena in začel se je pouk. Največ otrok je bilo med prvo svetovno vojno, ko so se priselile družine s Primorske. Med drugo svetovno vojno so med prvimi v vasi odpeljali učiteljico Angelino v Srbijo, ker je bila zavedna Slovenka, v šolo pa so se vselili Nemci.

Vsa ta leta so prihajali v šolo različni otroci, nekateri tudi lačni in bosí, a vsi s ciljem, da bi se česa naučili. Učitelji so skušali učencem pomagati, jih kaj naučiti in jih vzgojiti.

Razmere so se po letu 1970 spreminjale na boljše. Tudi šolska zgradba je dobila nova okna, igrišče, centralno ogrevanje, telefon. Starši in krajanje so na delovnih akcijah opravili 646 prostovoljnih ur in prispevali material. Tudi sosedje so bili pripravljeni pomagati pri popravilih, zlasti Jože Lavrin in Lojze Medved.

Od leta 1981 je šolska zgradba vsako leto v slabšem stanju, ker pokajo stene in je nevarnost, da bo ob manjšem potresu prišlo do nesreče. Veliko sestankov in vprašanj je že bilo, toda za šolstvo ni denarja.

Z bregov ob umazani reki Savi in železniški progi se v dolino ozirajo usihajoča drevesa. O, da bi mladi ljudje ne začeli zapuščati rodnih vasi in odhajati v mesta, doma pa puščati ostarelih.

Še živijo ljudje, ki mislijo, želijo in upajo, da bo v glavah članov samoupravnih organov v mestih prevladalo drugačno mišljenje: da šole po vseh niso za ukinitve.

Angelca Ocepek

KRAJEVNA SKUPNOST JEVNICA

Odprli športno-rekreacijski center

16. septembra so v Jevnici svečano odprli športno-rekreacijski center, ki obsega tri igrišča za tenis, rokometno in nogometno igrišče.

Na svečanosti, na kateri je nastopila tudi domača plesna skupina Rondo, so podelili priznanja najbolj zaslužnim.

Sledilo je veselo tovariško srečanje z nastopom popularne skupine Moped show.

Krajanje, predvsem pa športniki so novih športnih naprav nadvse veseli.

Otvoritveni trak je prerezal predsednik SO Litija tovariš Miro Kaplja, »asistirala« pa sta mu domačina Stane Hrovat in Marko Godec.

Gospodar športnega doma je ob tej priliki prejel priznanje. (Foto: M. Š.)

Kultura

IZOBRAŽEVANJE

Ob razpisu za vpis v šol. l. 1989/90 bi vas radi opozorili na izobraževalni obliki, ki ju letos uvajamo prvič. To sta smeri prodajalec in voznik-mehanic. Obe obliki dajeta IV. stopnjo izobrazbe, trajata dve leti in pol, pogoj za vpis pa je končana osnovna šola. Lahko se vpišejo tudi kandidati, ki imajo končano ali nedokončano kako drugo srednjo šolo.

Vpisujemo tudi v 1. letnik programa strojništvo, IV. stopnja, 1. letnik dveletnega nadaljevalnega programa obratni strojni tehnik, prekvalifikacijo v prodajalce iz drugih poklicnih strok in program komercialni tehnik.

Pouk za vse te izobraževalne oblike se bo pričel še letos oz. takoj, ko bo prijavljenih dovolj kandidatov. Informacije dobite na delavski univerzi vsak dan od 8. do 12. ure in od 15. do 16. ure, ob sobotah od 9. do 10. ure.

Sicer pa preberite spodnji razpis!

Zavod za izobraževanje in kulturo Litija
Delavska univerza
objavlja za šol. l. 1989/90

RAZPIS

za vpis

I. v programe srednjega usmerjenega izobraževanja

1. strojna usmeritev

- program strojništvo, smer oblikovalec kovin, 1. letnik, SR, IV. stopnja
- program obratni strojni tehnik, 1. letnik, NAD, V. stopnja (šolanje traja 2 leti)

2. promet in zveze

- program voznja motornega vozila, smer voznik-mehanic, 1. letnik, SR, IV. stopnja
- vpišejo se lahko kandidati s končano osnovno šolo (šolanje traja 2 leti in pol)
- vpišejo se lahko kandidati s končano šolo IV. stopnje (prekvalifikacija traja 6 mesecev)

3. poslovno-finančna in trgovinska dejavnost

- prodajalec, 1. letnik SR, IV. stopnja
- prodajalec (prekvalifikacija iz drugih poklicnih strok), SR, IV. stop.
- komercialni tehnik, NAD, V. stopnja (pogoj za vpis je končana šola za prodajalce, šolanje traja 2 leti)

II. v osnovno šolo za odrasle (od 6. do 8. razreda)

III. v programe strokovnofunkcionalnega izobraževanja (tečajje):

- tečaj lahke in težke gradbene mehanizacije
- tečaj za voznike viličarja
- tečaj tujih jezikov (nemški, angleški, italijanski)
- tečaj za skladiščnike
- začetni in nadaljevalni tečaj šivanja in krojenja
- tečaj za gostinske delavce
- tečaj iz varstva pri delu
- strojepisni tečaj

Vse informacije o posameznih oblikah izobraževanja dobite na delavski univerzi, Parmova 4, tel. 881-182, vsak odan od 8. do 12. ure in od 15. do 16. ure, ob sobotah od 9. do 10. ure.

Gostovanje trboveljskih gledališčnikov

V tednu otroka je v Litiji in Šmartnem gostovalo Mladinsko gledališče Svoboda — Center iz Trbovelj, ki je najmlajšim obiskovalcem zaigralo igrico Svetlane Makarovič Sovica Oka. Zveza kulturnih organizacij Litija, ki je mlade Trboveljčane povabila, je pričakovala večji obisk; le-ta je bil v Šmartnem še nekoliko slabši kot v Litiji.

Folkloristi v Cankarjevem domu

Sredi septembra je potekalo v veliki dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani srečanje slovenskih folklornih skupin, ki so ga organizatorji razdelili na dve prireditvi: popoldansko in večerno. Na popoldanski predstavi, kjer je sodelovalo osem skupin, je nastopila tudi Folklorna skupina Javorje, ki jo vodi mentorica Ida Dolšek.

Koncert kamniških pevk in pevcev

Predzadnje oktobrsko nedeljo je zveza kulturnih organizacij Litija organizirala v župnijski cerkvi v Šmartnem koncert mešanega pevskega zbora Cantemus iz Kamnika. Mladi pevci in pevke so pod vodstvom zborovodje Janeza Klobčarja predstavili renesančne in črnske duhovne pesmi. Blizu 200 navdušenih obiskovalcev je na koncu doseglo, da je zbor 21-im izvajanim skladbam dodal še dve.

Boris Žužek

Srečanje slikarjev v okviru kulturnih dni na Vačah

Letošnje leto je kar pestro po delovnih srečanjih likovnikov. Spomladi smo pričeli z upodabljanjem arhitekturne dediščine Levstikove poti. Razstava o tem potuje od Ljubljane do Tuzle in bo svoj celovit prikaz zaključila na Čatežu ob pohodu. Sledilo je srečanje v domu Tisje in nato zelo dobro organizirano srečanje v Trbovljah, kjer smo se skupaj znašli udeleženci iz Maribora, Celja, Velenja, Trbovelj, Litije, Ljubljane do Jesenic.

Na Vačah smo odprli razstavo plastik Petra Kukovice in slikarsko razstavo Franca Smoleta, Emilije Erbežnik in Janeza Zajca iz Ljubljane, Helce Krasnik in Jožeta Ovnika iz Trbovelj ter Darje, Marije in Pavla Smolej iz Kresnic. Slikarji so skupaj predstavili 16 slik.

Razstavo plastik je strokovno predstavil Tomaž Kukovica. V predstavitvi je posredoval izvorna načela umetniške kritike. Ugotovil je, da so bile dosedanje ocene razstavljenih plastik le preveč s področja estetike in ne vsebine, kar lahko izhaja tudi iz lagodnosti opazovalca. Vsebinska posreduje notranje čiščenje in sprostitve, to pa je pot naprej od formalnih vizualnih zaznav.

Med udeleženci slikarske kolonije je bilo kar precej starih znancev, ki so

slikali na Vačah že prejšnja leta. To jim je dalo pobudo, da so se z Vač oddaljili tja do Vovš pod Zasavsko goro, Ponovič ali pa so se posvetili slikanju fragmetnov. V Vovšah je zaznavna umirajoča monumentalnost velikih kmetij in prisoten strah zaradi zemeljskega plazu, ki grozi z ekološko spremembo okolja, kateri človek ni kos. Upodobljena je npr. patina grajske arhitekture v Ponovičah.

Na enem panoju je bil predstavljen Tone Tomazin z Jesenic, ki je bil udeleženec prvega srečanja v okviru kulturnih dni in ki je umrl avgusta tega leta. Že pred tridesetimi leti je nas mlade uvajal v svet slikarstva. Slikal je dimnike jeseniške železarne in rjavo rdeče megle, ki jih para sončna svetloba. V delih je bilo toliko atmosfere kot bi čaral. Značilni so bili tisti njegovi motivi, ko se voda spaja z zelenjem in nadaljuje v stene Julijcev. V osebnih lastnostih je bil podoben tistim viharikom, ki jih je tako rad slikal. So ocenjevalci, ki tak način slikanja odklanjajo, vendar je bil on v tem načinu mojster. Njemu je čopič pel. Prenekateri ocenjevalci tega ne zmorejo, ker je za dosego nivoja takega znanja potrebno veliko garanja.

Pavel Smolej

V soboto, 11. novembra, med 7. in 9. uro

Bogatejši Levstikov pohod

Le še kakšen dan nas loči od 3. množičnega pohoda po Levstikovi poti. Ko to pišemo, je letošnja podoba pohoda že več ali manj znana. Predhodnih prijav še ni, glede na zanimanje pa se že zdaj pričakuje vsaj lansko število udeležencev, ko je pot prehodilo preko 3000 pohodnikov. In kaj so pripravili za letošnji pohod? Vsekakor ne vseh idej, nekatere bodo pač vključevali še v prihodnje. Že danes pa je jasno, da bo letošnji pohod vsebinsko pestrejši, saj so sodelovanje ponudili mnoga podjetja, zasebniki in posamezniki.

Generalno pokroviteljstvo ni več v rokah Elme, TOZD Proizvodnja elektromateriala Čatež. So pa to še vedno isti delavci, kajti sredi novembra je ta TOZD dobil status samostojnega podjetja in se odslej imenuje **Tovarna elektromateriala Čatež**. In prav TEM Čatež se bo v prihodnje še pogosteje pojavljal v okviru Levstikove poti. Pozabiti ne smemo na **Kovino iz Šmartnega**, pa **šmarsko Usnjarno, Presad iz Gabrovke**, kjer so letos ponudili tesnejše sodelovanje v prihodnje. Omenimo še **Grafiko Zupan** iz Trebnjega, kjer tiskamo vse materiale, pa finančna sredstva **Zveze kulturnih organizacij Litije, litijske raziskovalne skupnosti in CIDM Litija**.

Tako kot lani boste v Litiji na startu prejeli dnevnik, brošure z opisom poti in zemljevidom ter posebne informacije o letošnjem pohodu, ki jim bo priložen vprašalnik. Tega boste izpolnili in ga oddali na cilju na Čatežu pred TEM Čatež. Udeležba je seveda odvisna od vremena. Verjetno bo tudi letos megla, zato bo že v Šmartnem dobrodošla okrepčevalnica. Ko vam bo Šmarto ostalo za hrbtom, se boste začeli vzpenjati proti Libergi in Grmadi. Nekoliko dalje od liberške cerkve boste opazili dim, ki se bo valil iz začasno usposobljene sušilnice sadja iz prejšnjega stoletja. Morda vam bodo lahko že letos ponudili tudi krhle, drugo leto, ko bo

sušilnica temeljito obnovljena, pa zanesljivo.

Prva kontrolna točka z okrepčevalnico bo pri gasilskem domu na Libergi. Tam vam bodo **mladi gasilci iz Liberge** pripravili okrepčila ter toplo enolončnico, ki jo boste dobili v posebne kmečke skledе z odtisnjem zaščitnim znakom Levstikove poti. Na najvišji točki pohoda na Grmadi bo letos nova okrepčevalnica, ki jo bo postavil zasebni gostilničar iz Gabrovke. Obljubljaja, da bo pripravil golaž in še marsikaj dobrega za pohodniška grla. Nato skozi gozd in že boste na Gobniku. Člani **KUD Fran Levstik** predvidevajo, da bo na Gobniku odprta kakšna zidanica, da boste poskusili čašo letošnjega mošta oziroma na dan pohoda že vina.

Tako naj bi bilo tudi na drugi kontrolni postaji v Moravčah pri kačji

Milana Resnika iz Moravč. Tudi tu bodo sodelovali člani KUD Fran Levstik iz Gabrovke. Milan bo poskrbel za tekočo hrano, za vse ostalo pa kudovci. Omenjajo potico, krofe in domači kruh. Veselo bo, v Moravčah pa boste prejeli že tretjo štampiljsko pohoda.

Po moravški dolini bo treba kar po glavni cesti, ker ni moč urediti druge poti. Tudi letos boste šli mimo razvalin gradu Turn. Letos boste tudi opazili zgolj zaraščene ruševine, že prihodnje leto pa bo tu verjetno zanimivo počivališče. Z glavne ceste boste kmalu zavili desno proti naselju Okrog in Čatežu.

Na Čatežu bo ob 13. uri slavnost-

ni zaključek pohoda s kulturnim programom, slavnostnim govornikom in podelitvijo Levstikovih priznanj. Na Čatežu ne bo nikomur dolgčas, tako da boste zlahka pričakali avtobuse, ki bodo iz Čateža vozili v Litijo in na Veliko Loko neprekinjeno od 14. ure dalje vse do odhoda zadnjega pohodnika s Čateža. Vozovnice za avtobus kupite že v Litiji, na Čatežu bodo namreč dražje za 10 odstotkov.

Še marsikaj bi lahko zapisali, pa naj bo to dovolj. Ostale podatke o pohodu boste dobili preko dnevnih sredstev obveščanja, lahko pa pokličete vsako dopoldne tudi na številko 881-269.

Rudi Bregar

Kviz ob 300-letnici Slave vojvodine Kranjske

V obeleževanje 300-letnice Slave vojvodine Kranjske se vključuje tudi Center interesnih dejavnosti mladih Litija. V petek, 17. novembra, se bo ob 16. uri v dvorani na Stavbah pričelo kviz tekmovanje za učence osnovnih in srednjih šol. Na tekmovanju bo sodelovala po ena ekipa iz vsake kategorije iz petih občin, ki so kakorkoli povezane z Valvasorjem. V Litijo bodo ta dan prišli učenci iz občin Litija, Zagorje, Krško, Ljubljana-Center in Cerknica. Ob 16. uri bo kviz za osnovnošolske, ob 18. uri pa še za srednješolske ekipe. Ker bo tekmovanje zanimivo, organizator vabi tudi obiskovalce.

Rudi Bregar

Srečanje pisateljev na Primskovem

V okviru 5. kulturnih dnevov v središču SR Slovenije (GEOSS 89) je bilo v nedeljo, 8. 10. 1989, na Primskovem srečanje pisateljev kmetiških povesti.

Srečanja so se udeležili: Janez Švajncer, Minka Krvina, Marija Nemanič, Zlata in Jože Volarič, Anica Zidar in Joži Munič-Petrič. Z njimi smo se pogovarjali o njihovem pisanju, odkod jim snov za pisanje, o objavljanju, pa tudi o njihovem privatnem življenju. V njihovem pripovedovanju ni manjkalo humorja, tako da smo se krajani, bilo nas je okrog 70, tudi od srca nasmejali. Za popestritev srečanja so poskrbeli še Alenka Vidgaj s harmoniko, Bojan Kotar z Dol s citrami ter učenci OŠ Primskovo, ki so pod vodstvom Marinke Vidgaj zapeli nekaj pesmic. Za konec prireditve pa smo vsi skupaj zapeli še domačo narodno En hribček...

Matična knjižnica Litija pa je omogočila, da so knjige omenjenih pisateljev na voljo v potujoči knjižnici na Primskovem. Tu si jih krajani lahko sposodijo ter uživajo ob branju prijetnih kmetiških povesti.

Miha Ovnik

Jazz, rock, blues festival v Litiji

Pred leti se je v jesenskih mesecih odvijal v litijski dvorani na Stavbah tradicionalni glasbeni festival. Po nekajletnem premoru so se v okviru CIDM Litija odločili, da ga letošnje leto ponovno pripravijo. Tako se bo v petek, 24. novembra, od 19. ure dalje na odru litijske dvorane zvrstilo kar nekaj glasbenih skupin iz raznih koncev Slovenije, ki bodo predstavile svoje glasbeno znanje na prireditvi, ki so jo cidmovci poimenovali Jazz, rock, blues festival. Med drugimi so se prijavile tudi skupine iz Kopra, Nove Gorice in Maribora, program pa bo za vse obiskovalce zanimiv in pester.

Rudi Bregar

*Ko nit med dlanmi
zdrsi življenje,
ostanejo ljubezen,
spoštovanje, bolečina
in trpljenje! (Tončka)*

V SPOMIN

Minili sta dve leti, odkar nas je zapustil

STANE ROZMAN

2. 11. 1987 — 2. 11. 1989

Iskrena hvala sosedom Graške ceste, njegovim prijateljem: Vinku, Janiju, Karliju, Stanetu, Tonetu, Jožitu in Joži za vso skrb in dobroto. Zahvaljujemo se tudi svaku Franciju, svakinji Lidiji, sestrični Marici — teti Mici. Vsem iz srca hvala.

Žena Tončka s hčerkama Vanjo in Melito.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage žene,
mame in babice

DANICE JAN

iz Zavrstnika

se iskreno zahvaljujemo sorodnikom, prijateljem, znancem, predvsem pa sovaščanom za izraženo sožalje, cvetje in pomoč. Hvala osebjū zdravstvenega doma, predvsem sestri Bernardi za nego in lajšanje njene boleznī. Zahvaljujemo se tudi gospodu župniku, pevcem, govorniku in vsem, ki ste jo v tako velikem številu pospremili na njeni zadnji poti.

Vsi njeni

*Smrt neizprosna nam je vzela mamo,
nam pa pustila rano,
srce naše zdaj ječi,
zakaj, zakaj odšla si mama ti?*

V SPOMIN

Mineva žalostno leto, odkar nas je mnogo
prezgodaj zapustila naša draga žena, mama
in stara mama

ELKI DRAGAR

iz Katarije 3, Moravče

Prazen je naš dom. Ostala si v naših srcih in se te vedno spominjamo. Hvala vsem, ki se je spominjate.

Mož Martin, hčerka Martina in Fani z možem Lojzetom, vnuka Sandi in Vlasta z možem Janijem

ZAHVALA

Ob boleči izgubi
dragega moža in očeta

ANTONA KRIVCA

z Dvora 28

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste nama pomagali v težkih trenutkih, darovali cvetje, izrekli sožalje in ga pospremili na njegovi zadnji poti.
Žalujoči: žena Metka in hči Marinka

*Kako bi dihal rad, poslušal, gledal,
sedel med vami in še k'tero vmes povedal,
pa me tišči teptan,
nad mano grob preran.*

V SPOMIN

20. avgusta je minilo leto žalosti in bolečine,
odkar ni več med nami našega dragega

PAVLETA SAVŠKA

iz Zglavnice 1

Iskreno se zahvaljujemo vsem, ki se ga spominjate in mu prinašate sveče in cvetje na njegov prerani grob.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Ob boleči in prerani izgubi našega sina,
bratca, vnučka in nečaka

FRANCIJA HRIBARJA

iz Potoka pri Vačah

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste v težkih trenutkih sočustvovali z nami, nam stali ob strani in nam pomagali, darovali cvetje in izrekli sožalje. Zahvaljujemo se Mojci Urbanija za poslovilne besede v imenu mladih, pevcem z Vač za zapete žalostinke, učencem in tovariščam 2., 5. in 6. razreda OŠ Vače, gospodu župniku za lep obred in gasilcem z Vač. Še enkrat hvala vsem, ki ste ga imeli radi in ga množično pospremili na njegovi zadnji poti, posebno otrokom, ki so nosili cvetje.

Žalujoči: mami Tatjana, oče Franc, bratje Beno, Marko in Miha, stari mami, strici in tete ter drugo sorodstvo

ZAHVALA

Ob boleči izgubi naše
drage svakinje in tete

MARIJE PRIMOŽIČ

iz Podšentjurja

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste v težkih trenutkih sočustvovali z nami, darovali cvetje, nam izrekli sožalje in jo pospremili na njeni zadnji poti.

Žalujoci: vsi njeni

ZAHVALA

Ob izgubi sina, brata in strica

JOŽETA KOPITARJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, mu darovali cvetje, prižgali sveče in izrazili pisna in ustna sožalja. Posebna zahvala sosedom s Trga na stavbah 10, 11 in 12 ter gosp. župniku za opravljeni obred.

Žalujoci: mama in sestra z družino

ZAHVALA

Ob nenadni, boleči izgubi moža, očeta in dedka

IGNACA ŽGAJNARJA

iz Jevnice

se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sovaščanom, ki ste nam izrekli sožalje, darovali cvetje in ga pospremili na njegovi zadnji poti. Hvala g. župniku za lepo opravljen obred, GD Jevnica, tov. Evi Kovič za poslovilne besede, pevcem za zapete žalostinke in tov. Jožetu Setničarju za zaigrano Tišino.

Žena in hčerka z družino

ZAHVALA

Ob boleči izgubi našega dragega moža,
očka, dedka in pradedka

JANEZA VRTAČNIKA

iz Litije

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste sočustvovali z nami. Iskreno zahvalo izrekamo g. župniku za lepo opravljen obred in lepe tolažilne besede. Posebna zahvala velja čebelarskemu društvu za govor in cvetje.

Vsi domači

OBVESTILO

Zaradi škode na kmetijskih površinah in kulturah, povzročene v neurjih s točo v mesecu juliju in avgustu 1989, je naša uprava za ublažitev posledic sprejela naslednja ukrepa:

— vsem prizadetim davčnim zavezancem bo znižan davek od katastrskega dohodka v višini oz. odstotku, kot je bila pri njih povzročena škoda;

— za vse prizadete kmete — zavarovance smo poslali predlog za odpis prispevkov Skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Rezultati zmanjšanja teh obveznosti se bodo poznali že pri odmeri obveznosti za leto 1989, t.j. pri poračunski oz. IV. akontaciji.

UPRAVA ZA DRUŽBENE PRIHODKE OBČINE LITIJA

Oddelek za občo upravo in proračun občine Litija razpisuje na podlagi 13. člena zakona o postopku z najdenimi stvarmi (Ur. list SRS št. 31/76)

JAVNO DRAŽBO

najdenih predmetov, ki jih je prejel v hrambo. Dražba bo v **soboto, dne 11. novembra 1989, ob 9. uri pred poslopjem uprave SO Litija, Jerebova 14.**

Seznam najdenih predmetov je razobešen na oglasni deski SO Litija. Ogled predmetov ob možen uro pred pričetkom dražbe.

ODDELEK ZA OBČO UPRAVO IN PRORAČUN

SERVIS

Tomosovih dvokoles z motorjem in mopedov

ter popravilo motornih žag

LINDNER MARJAN

Marokova pot 8, LITIJA

Odperto vsak dan od 16. do 19. ure

Rolete, žaluzije popravljamo, izdelujemo in montiramo. Telefon: 061 — 482-802

mali oglas

Iščem žensko za delno nego na domu v Litiji. V tem času nudim tudi sobo. Ostalo po dogovoru. Ponudba po telefonu: 881-558.

PREKLIC

Podpisana Marta Femc preklicujem vse žaljive trditve, ki sem jih izrekla 7. 3. 1989 tovarišu Nacetu Zavrlu.

PRAVNIŠKI KOTIČEK

ZAKON O DEDOVANJU

Zakon o dedovanju nadalje obravnava dedno pogodbo, pogodbo o bodoči dediščini ali volilu, pogodbo o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenje ter pogodbo o dosmrtnem preživljanju.

Torej, neveljavne so pogodbe, s katero kdo zapušča svojo zapuščino sopogodbeniku oz. komu drugemu, s katero kdo odtuji pričakovano dediščino oz. dediščino po kom drugem, ki je še živ, oz. pogodbe, s katerimi se kdo zaveže, da bo v svoji oporoki kaj določil, ali da česa ne bo določil ali pa da bo preklical kakšno odločitev svoje oporoke ali je ne bo preklical.

V pravnem prometu se pogosto skepata: pogodba o izročitvi in razdelitvi premoženja za življenje ter pogodba o dosmrtnem preživljanju. S prvo pogodbo prednik izroči in razdeli svoje premoženje svojim otrokom in posvojencem oz. svojim potomcem, za razliko od pogodbe o dosmrtnem preživljanju, ki se lahko sklepa s katerimkoli pogodbenikom. Ni namreč nujno, da je preživljalec, torej tisti, ki preživlja preživljanca, z njim v sorodu, saj gre v tem primeru za pogodbo med pogodbenikoma o odplačani odtujitvi vseh nepremičnin, ki pripadajo preživljancu ob sklenitvi pogodbe, katerih izročitev pa je odložena do njegove smrti.

Izročitev in razdelitev premoženja je dokončna. Ima pa izročitelj pravico zahtevati, da mu potomec ali posvojenec vrne, kar je dobil z izročitvijo, če proti njemu zagreši veliko nevhvaležnost oz. če mu ne daje preživnine, če je bila ta dogovorjena ali če ne poravnava izročiteljevih dolgov, katerih poravnava mu je bila naložena s sporazumom.

Pogodbo o dosmrtnem preživljanju lahko stranki sporazumno razvežeta tudi potem, ko sta jo že začeli izpolnjevati. Vsaka stranka torej lahko zahteva, da se pogodba razveže, če druga stranka ne izpolnjuje svojih obveznosti. Če pa se po sklenitvi te pogodbe razmere tako spremenijo, da postane izpolnitev pogodbe znatno otežkočena, uredi sodišče, na zahtevo strank, ponovno njuno razmerje ali pa ga razveže, pri čemer upošteva vse okoliščine primera.

Vse na novo pridobljene pravice iz sklenjenih pogodb pa stranke lahko vpišejo v javno knjigo, t.j. zemljiško knjigo.

ZAKON O ZDRUŽENEM DELU

Uveljavitev novele Zakona o združenem delu in Zakona o delovnih razmerjih narekuje prilagajanje samoupravnih splošnih aktov v organizacijah združenega dela in drugih družbenih organizacijah in skupnostih. Pa poglejmo nekaj novosti, ki se tičejo delovnih razmerij.

Delovni čas na teden je 42 ur, v posebnih primerih, določenih z zakonom, pa je lahko krajši, vendar ne krajši od 36 ur. Glede opredeljevanja hujših kršitev delovnih dolžnosti je bistvenega pomena, da morajo biti te kršitve opredeljene v samoupravnih splošnih aktih, seveda glede na specifičnosti dejavnosti posamezne organizacije. Spremenjena so pravila o sestavi disciplinske komisije, ker v njej ne sodelujejo več zunanji člani, pravila o zahtevah za uvedbo postopka, saj te pravice nima več sindikat. Opredeljena je tudi odgovornost (raz-

rešitev), če je upravičen predlagatelj vedel, da je bila storjena hujša kršitev delovnih dolžnosti, pa ni začel postopka o ugotavljanju odgovornosti.

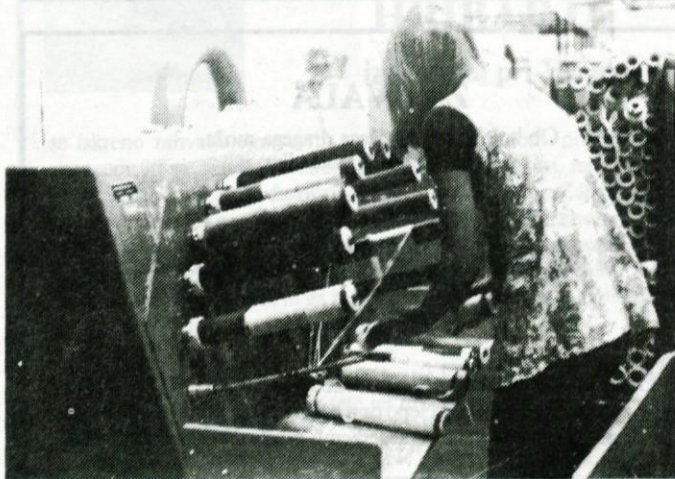
Na področju varstva pravic so roki skrajšani od 30 na 15 dni. Ugovor delavca zadrži izvršitev odločbe. Če pa delavski svet oz. komisija o ugovoru ne odloči v roku 15 dni, se lahko v 15 dneh od preteka tega roka sproži spor pred sodiščem združenega dela, torej skupaj v roku 30 dni od vložitve ugovora.

Zmanjšuje se obseg odločanja z osebnim izjavljanjem in se krepi vloga delavskega sveta. Samoupravno odločanje pomeni gospodarjenje, odločanje o poslovni politiki, pridobivanju in delitvi dohodka, o skrbi za razvoj, ne pa tudi odločanje o strokovnih vprašanjih, to je prepuščeno strokovno usposobljenim, ki so za odločitve odgovorni. Uveljavlja se koncept, da so poslovodni organi predlagatelji poslovne politike. Za predloge so odgovorni; ko je politika sprejeta, pa imajo pravico in dolžnost, da sprejemajo ukrepe za izvajanje letih. Delavci in njihovi organi odločajo o globalnih vprašanjih, zato ob izvajanju odločitev ni potrebno ponovno odločanje. Uveljavi se pravilo, da o isti stvari ne odločamo dvakrat.

V zvezi s samoupravnimi splošnimi akti se posebej poudarja načelo ustavnosti in zakonitosti ter skladnosti samoupravnih splošnih aktov, s katerimi morajo biti skladni. Pomembno je tudi načelo javnosti in načelo objavljanja splošnih aktov, saj splošnega akta, ki ni objavljen, ni mogoče uporabljati. Prepoved retroaktivne veljave (veljave za nazaj) samoupravnih splošnih aktov je namenjena uveljavljanju pravne varnosti in stabilnosti razmerij. V bistvu so postavljena pravila, da je splošni akt lahko retroaktiven, če to dopušča narava odnosov, ki jih urejajo (če se z njimi ne posega v pravice in obveznosti tretjih oseb, če ne posegajo v pravice delavcev, ki so pridobljene na podlagi do tedaj veljavnih samoupravnih splošnih aktov).

Navsezadnje pa je pri urejanju vseh vprašanj treba upoštevati posebne (specialne) zakone, ki urejajo posamezna področja.

Jolanda Konjar, odv.

ŠE POMNITE, TOVARIŠI?

Piše:
Jože Logar-Slovan

Kako je litijski župan prišel ob radio

Hladno in slabo vreme nam ni obetalo kaj dobrega. Da bi to monotonost razbili, nas je Franc Poglajen Krajnc, komandant bataljona, poklical v štab, kjer nam je ob prisostvovanju komisarja Mitje Ribičiča takole razložil nalogo, ki nas čaka: »Treba je dobiti radijski aparat za našo tehniko!« Za to nalogo smo bili določeni tov. Drago Poglajen, Tine Poglajen Blisk (oba Kranjčeva brata) in jaz. Vsi borci Zasavskega bataljona so bili tega dne na položaju LES nasproti Kresnic. To je bilo v začetku marca 1943.

Da bi nam bila naloga bolj jasna, smo dobili konkretna navodila, kje dobiti radio. Rečeno nam je bilo, da bomo radio dobili na Grbinu v Litiji pri dveh ženskah, ki smo jim rekli »graščinske«.

Odpravili smo se na pot, da opravimo nalogo. Prišli smo do Litije in jo najprej ubrali do Gorenčeve hiše na Grbinu oz. Dobravi med Litijo in Šmartnim. Tu smo našli Franca Gorenca, ki nam je razložil, da bi bil vdor k tema ženskama nesmiseln, kajti vedno sta skrbno zaprti v hiši, poleg tega pa imata tudi dve puški. Ob vsakem poskusu napada bi sigurno streljali, kar bi zbudilo pozornost v litijski postojanki in bi se začel takoj lov na nas. Pozorno smo poslušali ta nasvet, vendar nekje znotraj nas je le vedno preganjala misel, da moramo zadano nalogo opraviti. Kaj sedaj? Po precej dolgem in mučnem razmišljanju mi je nekaj šinilo v glavo. Vedel sem namreč, da je litijski župan odvezel velik radio (za tiste čase luksuz) Koblarjevim v Litiji. To sem vedel zato, ker je bila tisti čas pri županu Webru

kot kuharica zaposlena Angelca Kotarjeva in je imela z menoj in mojo materjo stalne stike in nama je dajala še kako pomembne podatke o razgovorih med Nemci in županom. S tem je dozorel sklep da se polastimo županovega radia. Toda kako?

Sedeli smo v gozdu nad Mrakovo domačijo in razmišljali. Ure so tekle in časa ni bilo na pretek. Z ozirom na to, da sem Angelco Kotarjevo že poprej dobro poznal kot pošteno žensko, sem se dobrovoljno javil, da to akcijo opravim jaz. Spustil sem se po bregu s Sitarjevca in se napotil mimo Mrakove domačije proti Modicevi hiši, ki je stala ravno na sredi litijskega trga. Niti nisem imel kakšnega notranjega pritiska, gnala me je samo želja, da nalogo opravim. In sem videl tovariše v tehniki, kako bodo veseli, če jim radio res prinesemo.

Blisk in Drago sta v tem času nad Mrakovo domačijo čakala na moj prihod, gotovo v istem vzdušju, kot sem ga doživljal jaz, ko sem se pomikal proti Modicevi hiši, t.j. županovi rezidenci. Ne-

opaženo sem prišel do vhodnih vrat na južni strani hiše, ko sem iznenada zagledal dve postavi, moško in žensko, ki sta stali tik ena ob drugi. Presenečen sem se umaknil za steno in gledal. Kmalu sem ugotovil, da sta to Angelca in Janez Kotar, kasneje njen mož. Janez Kotar je bil takrat šofer pri Webru, popolnoma naš človek, tako kot Angelca. Iz Litije v Domžale je peljal poln kamion živilskih potrebščin, ki jih je ob zasedi pri Senožetih izročil nam. O svojem prihodu nas je vedno obvestil. No, sedaj se začne! Njun sestanek sem opazoval za prizidkom, vendar nisem mogel oceniti trenutne situacije, kajti v tem času so bile razmere v okupirani Litiji zelo težke.

Litijski župan (zagrizen Nемеc) Weber je bil odločen, da iztrebi slovenski narod iz Litije, ki so mu že stale tablice na Krimu v Rusiji. V celoti bi bil izseljen z izjemo posameznikov. Temu se je uspešno uprla skupina borcev NOV.

No, pa pojdimo naprej k našemu županu. Ko sem zagledal Janeza in Angelco

skupaj, sem začuden ostrmel, vendar sem jih kmalu spoznal in nadaljeval svojo akcijo. Brez problema sem prišel k njima, kjer smo se takoj dogovorili o cilju akcije. Janez je takoj odšel, seveda z obljubo, da me ne bo izdal, Angelca pa me je peljala v nadstropje omenjene hiše. Presenečenje je bilo veliko. Župan in žena sta odšla na filmsko predstavo na levi breg Save. Torej smo sami! Takoj sem začel brskati po predalih, kjer sem našel nekaj cigaret in denarja, na komodi pa je stal velik radio, ki sem si ga tako želel. Pograbil sem radio in hotel oditi. Vendar me je Angelca ustavila, češ, kaj bo pa z menoj. Hitro sva se domenila, da jo v kuhinji privežem na stol in da lahko šele čez pet minut vpije na pomoč. Tako je tudi bilo, Angelca je bila čudovita ženska.

Želel sem oditi skozi vrata proti jugu, kjer sem vstopil, vendar to ni bilo mogoče, ker jih je Kotar zaklenil. Kam sedaj? Šel sem na severna vrata. Vrata so bila odprta, vendar me je čakalo neprijetno presenečenje. Na stopnicah sta stala dva oborožena nemška vojaka in me zaustavila, vendar ni bilo sitnosti. Jaz sem samo rekel: »Platz bitte,« nakar sta se umaknila in sem lahko šel z radiom naprej proti gozdu. Morda cela stvar diši precej po westernu, toda verjemite mi, da tu ni nič zlaganega in naj si naša mladina to zapiše v srce.

V gozdu nad Mrakom sta me čakala Blisk in Drago, ki sta mi pomagala srečno privleči aparat do tehnike pri Miklavžu.

Ni dvoma, da je ta akcija imela velik politični odmev v Litiji.

Nordka

Bolj ko se približujej najsevernejšemu delu Evrope, več turistov opaži. Do tu pelje več poti, od tu naprej pa se le-te združijo in promet se zgosti. Tem »firbcem« bi že težko rekli turisti, so že mali raziskovalci, kajti Nordkapp je zelo oddaljen od središča Evrope. Povrhu vsega pa človek, ki nima pretiranega posluha do narave, svežega zraka in zdravega načina življenja, do tu skoraj nima kaj početi. Prostor je redko naseljen. Ni veliko športnih središč, zabavišč... Zato je za marsikoga prava môra, vzrok za nejevoljo, neizmeren dolgčas, skratka izguba časa.

Avto cest v Skandinaviji praktično ni. Razdalje so velike, naseljenost pa majhna. Pa tudi gradnja le-teh bi bila skoraj nemogoča čez gorsko verigo, dolgo skoraj dva tisoč kilometrov.

Do mesta Olderfjord teče ob zalivu Porsanqen lepa dvopasovnica. Od tu naprej pa se proti severu vije nekoliko ožja, 95 km dolga cesta, ki jo je l. 1956 odprl admiral Fraser. Speljana je ob obali, vklesana v živo skalno nekaj deset metrov nad morjem. Ima tudi nekaj predorov. Od konca celinske poti pa do najsevernejšega otoka Evrope vozi trajekt tričetrt ure.

Imela sva srečo, da sva na trajekt prišla med zadnjimi. Utrujena od dolge poti sva šla na krov. Naslonjena na ograjo, s čeladno na glavi, bilo je precej hladno, sva v tišini, ki jo je paral le ropot barke, opazovala temno modro vodno gladino. Nič se ni zgodilo. Misli so mi uhajale na čisto drug konec te celote, na Gibraltar, polotok, ki se koplje v soncu in vročini. Pa saj vendar ni tako daleč, le nekaj dni vožnje. Podnebje, okolje in ljudje pa tako različni. Res, čuden je ta svet. Čuden in lep. Prelep za premnoge, ki si ga prilščajo, ga izrabljajo in uničujejo. Le zakaj bi ga morali uničiti? Vse te lepote, prečudovita bitja, ki živijo na njem. Svet radosti in žalosti, hrepenenja in teženj po preživetju. Toda vsaka stvar ima svoje meje, zgornjo in spodnjo, blišč in bedo. Boj za obstoj je grenak. V vročih predelih planeta je —prevročje. Pri primitivnih ljudstvih je pogoj le, da ujamejo žival, pa preživijo. Tu, na severu, pa je treba ujeti ribo, jo speči, pa zakurili ogenj, ki pomeni toliko kot hrana. Treba se je oskrbeti za zimo. Res, človek se kali v najtežjih pogojih. In tudi preživi. Eskimi, Lapenci in rejci jelenov črede, ki se pasejo poleti po Mageroyi, naženo v ledenomrzlo morje, z vodnikom črede na čelu, da preplavajo zaliv, po katerem se pravkar udobno peljemo z ladjo. Zdi se mi skoraj neverjetno, pa vendar je res. Kot je res, da ti ob pol polnoči sonce zastira pogled in se žarki lesketajo v skodranem morju. Spomin mi uide domov, k prijateljem. Verjetno že spijo, da bi si odpočili od napornega dne, in niti ne slutijo, da so v tem trenutku tu ob meni. Nesebično bi delil z njimi vse svoje radosti in brezmejne lepote tega sveta. Ozrem se. Žena piše razglednice in si z roko zastira oči pred polnoč-

Tabor Planinskega društva Litija v Preddvoru pri Kranju

Deveti planinski tabor je bil organiziran od 21. 7. do 30. 7. 1989 v Preddvoru pri Kranju. Udeležilo se ga je 31 mladih planincev in 13 odraslih. Občasno se je v delo vključilo še 8 odraslih.

Najpomembnejši del organizacije so priprave, ki so se pričele že lani po končanem taboru v Kamniški Bistrici. Priprave zajemajo iskanje primerne baze, pripravo opreme, iskanje dotacij, približnih predračunov, razpis, zbiranje in selekcijo podatkov, oblikovanje skupine odgovornih ljudi, pripravo programa aktivnosti in drugo. To delo že vsa leta v glavnem opravlja vodja tabora Čača (nekateri jo bolje poznajo po imenu Anica Mohar).

Osnovna dejavnost tabora je planinstvo, obogateno s segmenti, za katere imajo udeleženci interes in so primerni za njihove psihofizične sposobnosti. Program ima ritem postopnosti naporov, razpoloženja, kriz in zaključka. V programu so predvidene rezervne aktivnosti za primer slabega vremena. Ker je skupina udeležencev po starosti in sposobnostih heterogena, so načrtovani pohodi različni po težavnosti in so predvideni tudi počivalni dnevi. Program pohodov tabora je obogaten z aktivnostmi iz kulture, ekologije, preiskusov znanja in fizičnih sposobnosti, rekreativnostjo, sprostitvijo in počivanjem.

Na pohodih so mladi planinci dosegli tele točke: Sveti Jakob — Javorov vrh, Hudičev boršt — Srednji vrh — Mali Grintavec — Bašeljki vrh, Velika Poljana — Dom pod Storžičem, Kališče — Storžič in Kriška gora.

Na področju kulture smo organizirali slikarsko kolonijo in se seznanili z zgodovino kraja, zlasti o rojstnem kraju Josipine Turnograjske, ki je prva slovenska pesnica in pisateljica, nasadom ameriških sekvoj in drugim. Razumljivo je, da je celotna dejav-

nost tabora ekološka tako znotraj tabora kot vse gibanje izven njega in je usmerjena zlasti na spoštovanje naravne dediščine. Preizkusi znanja in psihofizičnih sposobnosti se izvajajo s planinskim kvizom in poligonom. Sem sodi tudi urejanje šotorov, ki smo jih vsak dan ocenjevali. Obiskali so nas gorski reševalci iz Radovljice. Pokazali so nam reševalno opremo in praktični prikaz reševanja. Ni manjkalo tudi koristnih nasvetov. Skoraj vsak dan je bila možnost kopanja v jezeru Črnava, naredili smo improvizirano odbojgarsko igrišče, organizirali družabne igre in skupaj z vodniki dvakrat obiskali disco. Mladi udeleženci imajo polno drobnih skrivnosti in prijateljev, kar je treba spoštovati, saj prispevajo k pozitivnemu vzdušju.

Udeleženci so učenci višjih razredov osnovnih šol in tudi dijaki srednjih šol. Neka skupna značilnost je, da imajo v večini zelo dobre učne uspehe, saj so bili med njimi kar štirje, ki so bili vpisani v zlato knjigo. Skupina najstarejših in najbolj izkušenih (11) se je skupaj z vodnikom udeležila zveznega tabora na Veliki planini. To je skupina, ki ima oblikovane medsebojne odnose v smislu tolerance, medsebojne pomoči, prijateljstva in jim je tekmovalni egoizem tuj. Poizkusno smo jim dali nalogo, da pripravijo topli obrok za celoten tabor. Za nalogo so bili pripravljani in prisotna je bila notranja motivacija. Razdelili so si naloge brez zunanje vodenja. Pomanjkljivosti zaradi nezkušenosti (velika poraba drv, zamuda) so nepomembne proti vzgojnosti posameznika za delo v taki skupini. Vsi take stopnje in oblike vzgojenosti v planinstvu ne dosegajo in se prenekateri preusmerjajo.

Organizacija tabora je zahtevna zadeva, saj poteka življenje praktično v izrednih razmerah 10 dni. Pogoj je kadrovska zasedba in tehnična opremljenost. Treba je zagotoviti po-

goje za počitek, preskrbo, shranjevanje in pripravo hrane, prostor za obdelovanje, rezervni šotor za primer slabega vremena, pogoje za čiščenje posode, osebno higieno, odpadke, WC itd.

Za tabor je pomembno vodenje, ki je uspešno, če je mehko, prilagodljivo in demokratično. Uspešno je le, če vodja dobro pozna voljo in sposobnosti sodelavcev. Tabor je uspešno vodila Čača. Vodniki so bili: Jože Repina, Andrej Janežič, Aleš Mohar, Roman Ponebšek, Rok Mlakar in Čača. V kuhinji so bile: Marija Smolej, Jožica Šinkovec in Helena Mohar. Za področje kulture in urejanje tabora je skrbel Pavel Smolej. Pri postavljanju in podiranju tabora so pomagali tudi nekateri starši.

Organizirana je bila dežurna služba in hitro komuniciranje preko oglasne deske. Vsi odgovorni so svoje delo opravili prostovoljno in zato izrabili svoj letni dopust. Dva vodnika sta pri vojakih in sta za to delo vzela redni vojaški dopust.

Tabor je gledano v celoti uspel, vendar je treba ugotoviti, da pri obstoječi opremi in kadrovski zasedbi ni možno skupine udeležencev povečati. Pri organizaciji dela ima vodja relativno proste roke, vendar bi za tabor pričakovali več zanimanja od Planinskega društva, šole in družbene samozaščite.

Cena tabora za mlade udeležence je znašala 410.000.— din. Da smo s tako ceno uspeli, so pripomogle delovne organizacije, ki so podarile hrano iz obratov družbene prehrane, starši s podarjeno zelenjavo, sadjem in domačim pecivom, zasebni obrtniki z denarnimi prispevki. Nekaj opreme so posodili Občinski oddelek za ljudsko obrambo, Štab za teritorialno obrambo in taborniki.

Pavel Smolej

p — najsevernejša točka Evrope

nim soncem, ki poleti ne zaide celih 77 dni in noči, od 14. maja do 30. julija. Pozimi pa zaide in se pojavi na nebu po 67 dneh.

Ura bo skoraj polnoč, ko trajekt zavije v zalivsko pristanišče Honningsvåg, najsevernejše mesto Evrope, ki je pomembno vlogo odigralo tudi v drugi svetovni vojni. Agresor je 1940. leta zasedel norveško ozemlje. Med vojno so angleške ladje dovažale po severni poti v Rusijo raznovrstno blago. Zato so Nemci okrepili bazo prav v tem pristanišču, ki je strateško skrito na južni strani otoka, pa tudi z morja ga ne opaziš. Tu je bilo skritih veliko nemških ladij in podmornic, ki so prečesavale ta severni rt in pridno potapljalje zavezniške konvoje s prepotrebno opremo. Velik zaveznik jim je bil polarni dan, kajti 24 ur na dan so lahko nemoteno opazovali horizont. Skoraj nemogoče je bilo uiti sovražnikovemu očesu, razen ob slabem vremenu. Tu so Angleži utrpeli velike izgube, materialne in človeške. To je trajalo vse do poletja l. 1942, ko je ruska aviacija nenadoma napadla pristanišče in uničila lepo število nasprotnikovih ladij, ki so se potapljale druga za drugo. Tudi mesto je bilo popolnoma razdejano. Pristanišče so nato obnovili, vendar so ga ponovno napadli in razdejali. Po ukazu vlade so mnogo pripomogli tudi okoliški

prebivalci. Vsaka ladja je bila oborožena in je spravljalja sovražnika v težave. Zavezniške vojaške operacije pa so kronali s torpediranjem nemške križarke Scharnhorst, ki je hotela v spremstvu ostalih ladij preprečiti prehod angleškemu konvoju, ki je takrat plul mimo. Tega dogodka se starejši prebivalci še živo spominjajo. Povedo tudi, da se je skoraj vsa dvatisočglava množica vojakov potopila z ladjo vred. Tudi ledenomrzla voda tistega decembrskega dne l. 1943 je opravila svoje. Preživelo jih je menda nekaj deset, ostali pa so izdihnili v trenutku, ko so padli v ledeno vodo.

Po vojni so se tisti, ki so preživeli, vrnili iz taborišč in front in ponovno postavili mesto, skoraj takšno, kakršno izgleda še danes. Največ je ribičev. Nekaj jih je zaposlenih v pristanišču, drugi pa delajo v ribji predelovalni industriji, ki je v istem zalivu. Za ribolov so pogoji idealni, saj je morje prepolno rib, ki jih znajo pripraviti na več načinov.

Po otoku, ki v sebi skriva mnoge skrivnosti iz zgodovine, se vije ozka asfaltna, 37 km dolga cesta. Do točke, ki je na zemljevidu označena z 71 stopinjami, 10 minutami in 21 sekundami, prispeš v dobre pol ure, seveda brez vmesnih postankov. Pa vendarle se tu človek mora večkrat ustaviti, da sredi polletja napravi po-

snetek ob debeli snežni odeji, z visokimi stenami v ozadju, ki se dvigajo iz morja.

Legendarni Nordkapp je v bistvu le turistična točka in objekt za »ožemanje«¹ ljudi. Na 307 m visoki pečnasti planoti, katere stene se skoraj navpično spuščajo v morje, je kraj, zaradi katerega mnogi prevozijo na tisoče kilometrov. Na najinem motorju se je števec ustavil na 4.150 prevoženih km. Do tu sva potrebovala pičlih osem dni. Bil je 4. julija l. 1988.

Kdor je že bil na tej zemljepisni širini, ve, kaj to pomeni. Blažen občutek, posebno doživetje... Stojiš in zmrzuješ, zaviti v šal, z rokavicami na rokah in čelado na glavi. Ob enih ponoči gledaš iz 300 m visoke planote, v Severno ledeno morje, ki izginja proti točki, na kateri človek res lahko stoji pokonci, sonce pa ti zastira pogled. Oko poskuša raziskati horizont, iztegnjena roka proti njemu pa utegnjuje misli o majhnosti, neogljenih človeških bitjih pod streho sveta.

Tega dne je bila tu gori zbrana pisana družina z vseh koncev sveta: nekaj Italijanov z motorji pa Španci, Francozi, ducat Angležev in cel kup nemških upokojencev, ki ne vedo, kako bi zapravili tistih nekaj mark, ki ostanejo od pokojnine. Krona vsega je bila folklorna skupina Škotov,

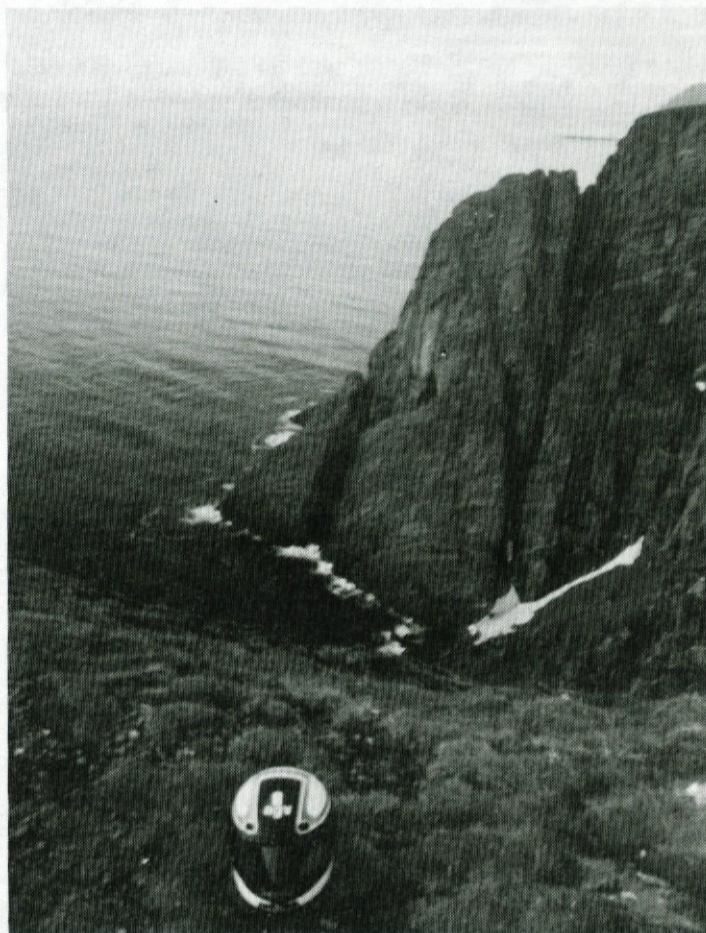
ki so bili na gostovanju po Norveški in so se ustavili tudi tu. Obiskovalcem v čast so priredili nekaj plesnih točk iz njihovega programa. Zeni je bil še najbolj všeč fant, ki je igral na dude; okrogel, polnoličen, s poraščenimi kovaškimi nogami. Meni pa »škotski cvet«, ki je delil reklamne listke s pripisom »Obiščite nas na Škotskem!«² Kako so fantje prenašali arktični mraz v krilih, ne vem. Zase vem, da me je začelo ščipati v ušesa in sem si moral nadeti čelado.

Poglavje zase je tudi turistični objekt, kjer sva kupila cel kup razglednic. Ugotovila sva, da naš stari milijonček tu ne pomeni nič. Kič, ki ga tu prodajajo, je drag kot žafran. Doma pa ti tako ali tako prav malo de. Še največ mi pomeni rdeč kamen, ki sem ga nekoč izluščil iz reke Colorado, pomislim, pa še tu odlomim kos granita in ga stlačim v kovček.

Objekt, ki je napol gostilna napol trgovina, nekateri pa po njem hodijo zasanjani, da pomisliš, da si morda celo v božjem hramu, je popisan od tal do stropa. Vsakdo se lahko podpiše, kamorkoli hoče: na tla, na strop, steno ali stol. Toda če prideš naslednje leto, tvojega podpisa ne bo več. Izgine kot polarni sij, le da ta izgine po naravni poti, podpisi pa zaradi pleskarjev in renovatorjev, ki objekt obnovijo vsako leto.

Soj svetlobe iznad Severnega ledenega morja

Pečina 307 m visoke ploščadi pada strmo v Severno morje

Andrej Poglajen in Stane Kokalj sta zgradila

Dve novi teniški igrišči v Litiji

Tisti, ki so poklicani in imajo resda skromna sredstva za gradnjo športnih objektov in površin, storijo bore malo. Zato pa je v zadnjem času čutiti več zasebne iniciative. Poleg tehniškega igrišča v Velikem vrhu sta letošnjo jesen zrasli dve igrišči v sami Litiji, v zanimivem okolju na robu mesta ob Zasavski cesti, tako da že prihodnje leto lahko pričakujemo marsikatero reklamno sporočilo na igriščni ograji.

Zamisel o gradnji se je rodila v glavah Andreja Poglajna in Staneta Kokalja. Spominjata se preteklosti, ko v Litiji nismo mogli igrati tenisa (pa še marsikaj drugega ne, pravita), in zamisel sta začela uresničevati po slabem letu dni. Z delom sta začela, pravita, točno 19. maja letos, ko sta povsem na legalen način dobila v zakup parcelo za 25 let. Delo sta si takoj razdelila: Stane je skrbel za komercialo in denar, Andrej pa za tehnično plat gradnje.

Pri delu so jima pomagali prijatelji, pri čemer ne pozabita posebej pohvaliti Saša Požeka, Primoža Novaka, Primoža in Marušo Hauptman ter mnoge druge, ki so si z delom prislužili igranje tenisa na zgrajenih igriščih. Ogromno pomoči sta bila deležna od obeh očetov ter drugih sorodnikov. Nekaj denarja sta dobila od zasebnikov, v delovnih organizacijah ni bilo odziva, vrednost vložene dela in denarja v dve igrišči pa je enaka ceni dveh novih golfov.

GLASILO OBČANOV

Ustanovitelj: Občinska konferenca SZDL Litija. Glavni urednik: Andrej Kralj. Ureja uredniški odbor: Jože Sevljak (odgovorni urednik), Mija Bernik, Dušan Gnezda, Franc Končar, Marina Krnel, Gorazd Mayretič, Slavko Rokavec, Marjan Šuštaršič, Boris Žužek, Jelka Belec (lektorica Glasila občanov). Predsednik izdajateljskega sveta: Miro Kaplja. Oblikovanje in tehnično urejanje: Drago Pečenik. Priprava za tisk: DIC, TOZD Grafika Novo mesto. Tisk: A. Jovanovič, Litija. Naslov uredništva: Litija, Parmova 9, tel.: 881-102. Nenaročenih fotografij in rokopisov ne vračamo. Časopis prejema vsa gospodinjstva v občini brezplačno na dom.

V konstrukciji je preko 800 kubičkov peska, preko 200 rabljenih železniških pragov, preko 30 kubičkov betona, 350 metrov aluminijaste mreže... Dve igrišči sta torej nared, vendar načrtov še ni zmanjkalo. Uradna otvoritev igrišč bo spomladi 1990, že v naslednji številki pa bosta objavila vse informacije o rezervacijah in nakupu letnih kart za prihodnje leto.

Po predvidevanjih naj bi na tem mestu Andrej in Stane uredila teniški park. Tako se že gradi brunarica z garderobo, kopalnico in straniščem ter večnamenskim prostorom. Uredila bosta okolico, dovozno pot, zgradila otroško igrišče, postavila steno za trening igranje tenisa... Še vedno upata, da bo v gradnjo vlagalo tudi katero podjetje in si tako pridobilo možnost igranja tenisa za delavce. Ustanovljata namreč tudi teniški klub, ki bo skrbel predvsem za šolanje kadrov, to pa bosta, pravita, dosegla le s teniško šolo za pionirje in mladino ter tekmovanji v teh kategorijah, kasneje pa še za druge.

Idej ne zmanjka. Mnoge se jima zdijo skoraj neuresničljive. Danes seveda. Tako živi tudi ideja o gradnji pomola na Savi za priveze čolnov, kjer pa bo potreben širši družbeni interes. In prav zasebne injekcije bodo morale zdriniti obstoječe institucije, da se prilagodijo današnjim razmeram. Sicer bo postalo zbiranje sredstev za telesno kulturo iz žepov delavcev in podjetij vse bolj vprašljivo, ali je to upravičeno glede na nekatere rezultate.

RUDI BREGAR

NOGOMET

Končan je prvi del ONL

Jesenski prvak ekipa Zavrstnika

Za letošnje jubilejno, 15. občinsko nogometno ligo se je prijavilo le 6 ekip. To je najmanj, odkar je liga ustanovljena. Kaj je z nogometno dejavnostjo v Ribčah, na Vačah, Dolah, Polšniku, v Gabrovki, Šmartnem...? Vemo, da tudi tu mladi igrajo nogomet. Denarna sredstva najbrž niso ovira, tudi igralcev je dovolj, verjetno pa ni prave organizacije, vodstva, ki bi z odgovornostjo prevzelo vodenje, organiziralo ekipo in jo vključilo v ONL. Zato tekmovalna komisija ob tej priložnosti vabi vse skupnosti in ekipe, naj se organizirajo in pripravijo za naslednjo, 16. tekmovalno sezono.

Lestvica

1. Zavrstnik	5	4	1	0	41: 9	9
2. Sava	5	4	1	0	14: 6	9
3. Dolina	5	3	0	2	17: 8	6
4. Hotič I	5	2	0	3	20:19	4
5. Hotič II	5	1	0	4	12:19	2
6. Zgornji Log	5	0	0	5	3:46	0

Lestvica nam pove, da sta na vrhu dve ekipi (Zavrstnik, Sava), ki sta si to najbolj zaslužili, saj imata dobro vodstvo, redno trenirata, skrbita za vzgojo kadrov, disciplino... Prijetno je presenetila ekipa Doline, tudi zanjo velja nekaj zgornjih ugotovitev. Razočarala pa je ekipa Hotiča I, ki je bila že petkrat prvakinja lige. Verjetno se premalo posveča novim, mladim igralcem, pa tudi premalo številna je. Hotič II je mlada, še neizkušena ekipa. Zgornji Log pa je ob neizkušenosti in nezadovoljivem znanju pokazal tudi veliko neresnosti, zato za sluzi grajo.

Ob koncu naj povem, da nameravamo v okviru TVD ustanoviti nogometno sekcijo, ki bo vodila in povezovala nogometno dejavnost krajevnih skupnosti naše občine.

Ivan Pavlica

Vabilo vsem letnikom in letnicam 1939, rojenih na območju Gabrovke, takratnega Sv. Križa. Pridite v nedeljo, 19. 11. 1989, med 13. in 15. uro v Gabrovko. Srečali se bomo abrahamovci. Obvestite se med seboj!